

Voorwoord

Een denk- en doeboek

Laat mij meteen maar met de deur in huis vallen: ‘Blijven staan ondanks de storm’ is een belangrijk boek. Belangrijk omdat het zich buigt over een thema – hoogconflictscheiding – dat vandaag vele kinderen, ouders en grootouders tot in het diepste van hun zijn treft. Belangrijk, omdat de auteurs van het boek ten volle de complexiteit van hoogconflictscheidingen erkennen. Getuige hiervan de grondige analyse, alsook de veelgelaagdheid waarmee de wegen uit de impasse worden beschreven. Net daar ligt de derde reden van het belang van dit boek: het biedt bijzonder inspirerende kaders en verhelderende voorbeelden, wat het tot een houvast voor ouders én voor kinderen maakt. Maar opgelet: dit is geen receptenboek, het is een denk- en doeboek.

De allereerste klacht op het Kinderrechtencommissariaat was er één over een probleem bij de uitvoering van de verblijfsregeling van de kinderen na een scheiding. Het is hier niet bij gebleven. Na bijna 20 jaar staan er meer dan 4000 pijnlijke verhalen over (vecht)scheidingen op de teller van onze klachtenlijn. Het zijn kinderen en jongeren zelf, maar ook heel wat ouders, grootouders en professionals die ons hierover contacteren. Het is natuurlijk niet overal kommer en kwel na een scheiding. Maar succesverhalen hoor je niet op een klachtenlijn. Alleen zeer problematische en vaak schrijnende situaties bereiken ons. Diegenen waar niemand nog een uitweg ziet om het leed van de kinderen te verzachten. Bijna dagelijks horen we hoe het pijnlijk fout kan gaan wanneer een conflict op de spits wordt gedreven en ouders en kinderen zich alleen maar gefrustreerd en verlaten voelen.

Hoe verschillend elke situatie en elke ouder en kind ook is, in de gesprekken met kinderen en jongeren en hun omgeving zien we een aantal constanten naar voren komen:

- Door de scheiding worden ouders ex-partners, maar de ouderrol blijft bestaan. Het is niet evident om uit elkaar te gaan en ouderschap te combineren. In de klachten gaat de communicatie tussen de ouders gepaard met negatieve gevoelens tegenover elkaar en soms ook met handelingen die bedoeld zijn om de ex-partner te kwetsen of te schaden, niet om de kinderen kwaad te berokkenen. Ouders voelen zich vaak onmachtig om de impact op de kinderen te stoppen. Ze zoeken houvast om het conflict te stoppen of leefbaar te maken.
- Bemiddeling kan niet worden opgestart of loopt vaak spaak door een gebrek aan vrijwillige medewerking van een ouder. Er wordt ondanks het alternatief tot bemiddeling nog steeds (te) snel naar de rechtbank gestapt om een scheiding te regelen. Een rechtszaak werkt echter vaak escalierend. Zelfs al zien we dat beide ouders, elk met hun visie, toch het belang van hun kind wensen na te streven. Ook als het grondig fout loopt staan ouders tegenover elkaar in de rechtbank. Een interventie dringt zich dan op in het belang van de kinderen. Van kinderen en jongeren horen we dat zelfs na een beslissing van de rechter de problemen en het geruzie van ouders niet weggewerkt zijn. Er is immers altijd een winnaar en een verliezer. Na de beslissing wordt dan van de ouders verwacht dat ze verder samenwerken in eenheid als het over de kinderen gaat.
- Kinderen en jongeren geven aan dat ze zich vaak niet gehoord voelen en niet juist geïnformeerd zijn over wat er gebeurt, terwijl ze midden in het spanningsveld zitten en hun leven op zijn kop staat. Zowel thuis als in de rechtbank. Ook wanneer ouders kiezen voor bemiddeling geven kinderen aan dat ze er geen of onvoldoende een plaats in krijgen. Kinderen en jongeren vragen een volwaardige stem in het conflict. Niet dat ze dan zelf kunnen kiezen. Wel dat ze gehoord en ernstig genomen worden en dat hun belang centraal staat.

De auteurs van 'Blijven staan ondanks de storm' hebben als grote verdienste dat ze de genoemde vaststellingen kennen en erkennen, maar dat ze niet bij de pakken blijven zitten. Met veel aandacht voor nuance en tegelijk met zeer veel zin en gevoel voor de dagelijkse realiteit, leiden ze de lezer toe naar een verrassend verfrissend model

om met hoger benoemde spanningen en conflicten om te gaan. Ze gaan daarbij in tegen wat ze zelf noemen de dominante ideeën die de druk op ouders en kinderen enkel vergroten. Ze kiezen resoluut voor een welzijnskader in plaats van voor een strijdkader, een welzijnskader dat heel sterk steunt op de principes van het geweldloos verzet. De insteek om te vertrekken van geven en nemen in plaats van rechten en plichten is geen evidente keuze, maar komt bijzonder overtuigend over. Het leidt tot een manier van werken en denken die ramen opent en tegelijk iedereen voor de spiegel plaatst. Niet culpabiliserend, maar toch wel confronterend, en vooral uitnodigend tot reflectie. Het model, gebaseerd op het concept “parallel solo-ouderschap” dat werd ontwikkeld door Lieve Cottyn, dat hieruit voortvloeit is een vondst. Met ‘staan voor je eigen ouderschap’ en ‘het verdragen van het verschil’ als kapstukken komen we tot een ouderschap met nieuwe evenwichten. De vele voorbeelden uit het boek maken het parallel solo-ouderschap tot een krachtig en aantrekkelijk model.

Dit boek geeft moed en hoop en blijft toch met beide voeten op de grond. Het biedt perspectief. Voor ouders en voor kinderen. En net dat hebben we rond dit thema broodnodig.

Bruno Vanobbergen

Kinderrechtencommissaris